

Robert Vannoy, Historia ya Agano la Kale, Hotuba ya 16

Simulizi la Gharika (Mwa. 6-9) na Ulinganifu wa Mesopotamia

1. Hadithi za Mafuriko ya Babeli

Kufanana

Kati ya simulizi ya Mesopotamia na rekodi ya kibiblia ya gharika, tuligundua kuwa muundo wa jumla wa hadithi zote mbili ni sawa lakini kuna tofauti kwa undani. Nilitaka kuelezea hilo zaidi kidogo. Tuligundua kuwa zote mbili ziliambiwa kujenga meli kubwa, lakini vipimo vyao ni tofauti na nina vielelezo vichache tu vya kukupa wazo la jinsi hii inavyofanya kazi. Kuhusu wakazi wa safina, hadithi zote mbili zinasema shujaa na familia yake pamoja na wanyama na ndege wanaokolewa kutokana na uharibifu kwa njia ya meli. Lakini unapokuja kwenye maelezo tena, kuna tofauti kama tulivyokwisha kuona hapa, majina ni tofauti kabisa kuhusu mtu anayeongoza, Zuisudra, Utnapishtim, Atrahasis na kisha Nuhu katika simulizi ya kibiblia na inaonekana hakuna uhusiano wowote wa asili kati ya jina Nuhu na majina haya mengine. Zaidi ya hayo, katika simulizi ya kibiblia kuna idadi ndogo ya watu waliookolewa kwenye meli. Nuhu aliambatana na mkewe na wanawe watatu na wake zao. Katika hadithi ya Gilgamesh, Utnapishtim alizungumza na mimi nikatoa kutoka kwenye maandishi familia yake yote na jamaa zake ndani ya meli pamoja na mafundi wote na mtu wa boti. Kwa hivyo tuna familia yake yote na jamaa zake na mafundi wote na mtu wa boti ambaye majina yake yalipewa hivyo inaonekana kama idadi kubwa ya watu. Katika hadithi ya Atrahasis, shujaa huyo alileta familia yake, jamaa zake na mafundi ndani ya meli. Katika toleo la Sumerian, Zuisudra aliwachukua jamaa zake mke wake na watoto na marafiki wa karibu ndani ya meli. Kwa hivyo inaonekana simulizi la kibiblia limepunguzwa zaidi kwa idadi ndogo ya watu kwa hivyo tena kuna tofauti ya maelezo.

Tukio la ndege ni mfano mwingine ambapo ndege waliachiliwa ili kubaini kama hali zinafaa kutoka kwenye safina. Hadithi zote mbili huko Mesopotamia na Biblia zina hilo, lakini tena kuna tofauti kwa undani. Katika hadithi ya Babeli kuna kutolewa kwa ndege watatu na katika hadithi ya kibiblia kuna wanne. Utnapishtim na Nuhu wote

wanasemekana waliachilia ndege mmoja kwa wakati mmoja huku Zuisudra l ets zikienda kwa idadi kila wakati. Utnapishtim inasemekana aliachilia njiwa, mbayuwayu, na kunguru kwa mpangilio huo. Ilhali Nuhu inasemekana aliachilia kunguru na njiwa watatu. Kumbuka tofauti hapo, Nuhu aliachilia kunguru kwanza na Utnapishtim aliachilia kunguru mwisho. Katika kitabu sidhani kama nimetaja bado lakini kiko kwenye bibliografia yako Alexander Hiedel, ambaye aliandika kitabu kilicholinganisha hadithi ya uumbaji wa Babeli na hadithi za uumbaji wa kibiblia, pia ameandika kitabu kinachoitwa *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels*, ambacho ni utafiti mzuri wa simulizi ya kibiblia ikilinganishwa na simulizi ya Babeli. Ninaamini hiyo iko kwenye bibliografia yako ukurasa wa kumi karibu na ingizo la mwisho la Tukio hili maalum. Kichwa kinasema kwamba kuna kosa katika mantiki kwa upande wa Utnapishtim kwa kuwa kunguru ni ndege mwenye moyo mkunjufu zaidi, mwendelezo wa kimantiki ungekuwa ule uliotumiwa na Nuhu; ndege mwenye moyo mkunjufu zaidi kwanza njiwa baadaye ilhali Utnapishtim ameugeuza.

Maelezo ya Ulinganifu Kwa vyovyote vile kuna tofauti kwa undani kwa hivyo tunafika kwenye swali hili ambalo tulimalizia darasa la mwisho nalo, tunasema nini kuhusu uhusiano kati ya Wababiloni na hadithi ya kibiblia? Tunawezaje kuelezea kufanana na tofauti hizo? Nadhani tuna majibu matatu kwa swali hilo na nitayataja na kuyajadili kwa ufupi. Kwanza, simulizi ya Mesopotamia imetokana na simulizi ya Proto-Semitic/biblical. Tena nitajadili ninachomaanisha kuhusu hilo baada ya dakika moja. Pili, simulizi ya kibiblia imetokana na simulizi ya Mesopotamia, inaibadilisha. Tatu, zote mbili zinarudi kwenye chanzo asilia cha kawaida.

a. Simulizi ya Mesopotamia Ilikopwa kutoka kwa Simulizi ya Proto-Semitic/Biblical

Kwanza, simulizi ya Mesopotamia ilikopwa kutoka kwa simulizi ya Proto-Semitic/biblical. Inaonekana wazi kabisa kwamba masimulizi ya Mesopotamia yalikuwepo kufikia angalau mwaka 2000 KK. Hakuna mzozo mwingi kuhusu toleo la

Babeli linalorejea yapata mwaka 2000 KK. Wakati masimulizi ya kibiblia yangukuwa yapata mwaka 1200-1400 KK yanayohusishwa na Musa na uandishi wake wa Pentateuki. Tarehe ya ulinganifu inaonyesha kwa maandishi yaliyopo kwamba masimulizi ya Mesopotamia ni ya awali. Sasa ni kwa sababu hiyo kwamba wengi wamesema masimulizi ya kibiblia yanatokana na masimulizi ya Mesopotamia. Hata hivyo, kwenye orodha yako ya vitabu utaona ingizo chini ya ukurasa wa kumi, sehemu ya tatu kutoka chini. Clay's *The Origin of Biblical Traditions*, Yale University press 1923. Katika juzuu hiyo Clay anatoa kauli hii kwenye ukurasa wa 165 na 166. Anasema hoja inayodai hadithi hiyo ilitoka kwa Wasumeri kwa sababu toleo lake la kwanza kabisa linapatikana katika lugha ya Wasumeri si ya mwisho zaidi ya kusema kwamba kazi ya Shakespeare ina asili ya Kijerumani kwa sababu nakala yake iliyoandikwa kwa lugha ya Kijerumani ilipatikana Berlin. Unaona, tuseme miaka 2000 baadaye watu walikuwa wakichimba ustaarabu wetu na wakapata nakala ya Shakespeare iliyoandikwa kwa Kijerumani ambayo ni nakala ya kwanza kabisa ya Shakespeare. Haithibitishi mengi. Inatokea tu kwamba hiyo ndiyo toleo la kwanza kabisa unalopata la hadithi hiyo. Clay anapendekeza kwamba Epic ya Gilgamesh iliandikwa awali katika hadithi ya Waamori ambayo ikawa ya Waacadiani karibu 2000 KK Sasa Waamori walikuwa watu wa Kisemiti wanaoishi magharibi mwa Mesopotamia. Anahisi kwamba hadithi hiyo yote ililetwa Mesopotamia na Waacadiani karibu 2000 KK Alisema ni hadithi ya Waamori ambayo Wasemiti walileta kutoka magharibi. Sasa hii ni pendekezo la Clay lakini ikiwa ulidhani kwamba simulizi ya Waamori hapa iko katika Sumer na simulizi hiyo hiyo ya Waamori ikiingia kwenye simulizi ya kibiblia, inaweza kuwa kwamba kutoka kwenye simulizi hiyo unapata toleo hili la Waacadiani. Kama mgawanyiko wa simulizi ya Proto-Semitic katika utamaduni unakuja katika umbo ambalo tuna simulizi ya kibiblia na hiyo ni kusema Acadia inatokana na simulizi ya Proto-Semitic/biblical. Kwa sababu tu una hati ya awali ambayo ni Acadia ya hadithi hii haimaanishi kwamba simulizi ya kibiblia inatokana na simulizi ya Mesopotamia. Anatoa kauli hiyo kwa msingi wa majina na maneno ya Waamori ambayo anahisi yanapaswa kutambuliwa katika Epic ya Gilgamesh na hiyo

inaingia katika mjadala wa lugha lakini anahisi kuna ushahidi kwamba imebadilishwa kuwa Acadia na hapo awali ilikuwa ya Waamori.

b. Waebrania Walikopa Simulizi Yao kutoka Mesopotamia

Mtazamo wa pili bila shaka ni wa kubahatisha. Kwa kweli hatuna ushahidi wowote mgumu wa simulizi ya Proto-Semitic. Hakika hatuna kibao au hati kwa hivyo hii ni nadharia kidogo. Wazo la pili ni kwamba Waebrania walikopa simulizi yao kutoka kwa Wamesopotamia. Kwa hivyo hapa ulipaswa kuwa na simulizi hii ya Mesopotamia au simulizi ya Acadia na Waebrania waliikopesha ili uwe na simulizi ya kibiblia inayotokana na simulizi ya Mesopotamia. Bila shaka, unaweza kuuliza swali, ikiwa ndivyo ilivyotokea, je, kweli kuliwahi kutokea mafuriko ya aina ambayo tumeelezea katika simulizi ya kibiblia au hii ni simulizi ya Mesopotamia? Kilicho nyuma yake ni vigumu kusema. Haionekani kama aina ile ile ya mafuriko uliyo nayo katika hadithi ya kibiblia. Lakini kiini chake ni hicho. Hiedel anatoa maoni kuhusu pendekezo hili na anatoa kauli hiyo kwenye ukurasa wa 268, "kama ilivyo katika hadithi ya Uumbaji bado hatujui jinsi urithi wa kibiblia na wa Babeli wa gharika unavyohusiana kihistoria. Ushahidi unaopatikana hauthibitishi chochote zaidi ya uhakika kwamba kuna uhusiano wa kijenetiki kati ya Mwanzo na matoleo ya Babeli. Mifupa ni sawa katika visa vyote viwili, lakini nyama na damu na, zaidi ya yote, maelezo na roho ni tofauti. Hapa ndipo tunapokutana na tofauti kubwa zaidi kati ya hadithi za Kiebrania na Mesopotamia." Sina uhakika kwamba aina hii ya muundo inakupa maelezo ya kutosha ya kwa nini tofauti hizo. Lakini ikiwa nyenzo za kibiblia zilikopwa tu kutoka kwa Mesopotamia, kwa nini tofauti hizo kwa kiwango unachozipata?

c. Uchambuzi wa Von Rad: Zote Huru zenye Chanzo Kimoja Katika ufafanuzi wa von Rad kuhusu Mwanzo, von Rad ni mtu anayezungumzia mambo mengi ambayo tungepinga hitimisho lake, lakini anasema kwenye ukurasa wa 119, nadhani iko juu ya ukurasa wa 11 katika orodha yako ya vitabu, "Leo miaka arobaini baada ya kilele cha

utata wa Babeli/Biblia kuhusu uhusiano wa mila za kibiblia za hadithi za Babeli, mafuriko kama ilivyo katika Epic ya Gilgamesh yamefungwa kwa kiasi fulani. Uhusiano wa kimwili kati ya matoleo yote mawili upo bila shaka lakini mtu hafikirii tena kwamba ni utegemezi wa moja kwa moja wa mila za kibiblia kwa Wababeli. Anahisi kuna tofauti kubwa sana. Huwezi kudhani utegemezi wa moja kwa moja wa nyenzo za kibiblia kwa Wababeli. Anachobadilisha ni toleo lililosafishwa zaidi la hili. Anasema matoleo yote mawili ni mipangilio huru ya mila ya zamani ambayo yenyewe inatokana na labda Wasumeria.

Sasa hiyo inasikika kama mpangilio huru wa mila ya zamani lakini kisha anaendelea kusema Israeli ilikutana na mila ya mafuriko huko Kanaani wakati wa uhamiaji wake na kuichanganya na mawazo yao ya kidini. Hiyo ni dhana tu bila ushahidi wowote. Anaifanya tu kama kauli. "Israeli ilikutana na mila ya mafuriko huko Kanaani wakati wa uhamiaji wake na kuichanganya na mawazo yao ya kidini." Hakuna hadithi ya mafuriko ya Kanaani, kwa hivyo anajaribu kuelezea kufanana kwa dhana kwamba lazima kulikuwa na moja ambayo Waebrania waliichukua. Lakini pendekezo lake lingine unajua analolikataa sio utegemezi wa moja kwa moja lakini anahisi wanaweza kurudi kwenye chanzo kimoja mahali fulani. Je, ni busara najiuliza tena, ni chanzo gani cha kawaida? Hatuna ushahidi mwingi kwa hilo. Ni kitu ambacho hatuwezi kukizungumzia moja kwa moja. Kuhusu vipengele vya asili na kihistoria vya mafuriko zaidi ya theolojia anasema hana ujasiri wa kutoa maoni huru. Hata hivyo, inaweza kusemwa kwamba hata wanasayansi wa asili hawajazingatia maelezo yaliyopo kwamba hadithi nyingi za mafuriko duniani zilitokana na majanga ya ndani kuwa ya kutosha. Kwa upande mmoja, usambazaji wa sakata hiyo miongoni mwa Wahindi, Waajemi, Waafrika, Waaustralia, miongoni mwa Waeskimo na Wahindi wa Amerika n.k. Kwa upande mwingine, kuna usawa wa ajabu katika mafuriko yaliyosababishwa na mvua ulihitaji dhana ya uzoefu halisi wa ulimwengu kuwa kumbukumbu ya awali ambayo kwa hakika mara nyingi huwa na mawingu na mara nyingi huletwa kwenye uhai mpya na hurekebishwa baadaye na mafuriko ya ndani. Anachosema ni kiwango cha usambazaji wa hadithi za mafuriko

katika mataifa na watu hawa wote wa ndani pamoja na usawa wa hadithi hizo unaonyesha kwamba lazima kuwe na aina fulani ya uzoefu halisi wa ulimwengu ambao uko nyuma ya haya yote.

d . Chanzo cha Pamoja cha Matukio ya Kitaifa Sasa theluthi moja kati ya uwezekano huo ni chanzo cha kawaida cha kutokea kitaifa. Hapa unasema kulikuwa na mafuriko na utamaduni wa hilo unashuka hadi Mesopotamia na utamaduni mwingine unashuka hadi kwenye nyenzo za kibiblia. Kwa kuongezea, kuna kumbukumbu ya kutosha ya kile kilichotokea ambacho kingeelezea kufanana na kumekuwa na mabadiliko ya kutosha ya uwasilishaji kuelezea tofauti. Zote mbili hurudi kwa kujitegemea kwenye tukio halisi ambalo hakika ni uwezekano. Von Rad anapendekeza lazima kuwe na kitu nyuma ya mila hii kuelezea matumizi haya yaliyoenea na nadhani mara nyingi watu wahafidhina wameelekeza kwenye hadithi za mafuriko zilizoenea na zinazofanana ili kubishana kuhusu historia. Kuna nguvu fulani kwa hoja hiyo lakini lazima uwe mwangalifu na hoja hiyo na sababu ninayosema hiyo ni hii. Ukiangalia kwenye orodha yako ya vitabu chini ya ukurasa wa mwisho wa kumi *Mtazamo wa Kikristo wa Anthropolojia na Sayansi ya Kisasa na Imani ya Kikristo* ukurasa wa 187, wanazungumzia usambazaji mkubwa wa hadithi ya mafuriko na kusema hii ilifikiriwa kuthibitisha uhalisia wa mafuriko ya kibiblia au kuwa ushahidi wa kizazi cha wanadamu wote kutoka taifa moja ambalo liliwahi kuyapitia. Lakini katika kutoa maoni kuhusu wazo hilo Wanaanthropolojia wanasema kwamba mara nyingi zaidi hadithi za aina hii huchanganyika bila uhamiaji na zinaweza kuchanganyika katika mistari ya lugha ya kitamaduni. Wanasema kwamba kuna hadithi zingine zilizoenea ambazo zinafanana sana mbali na hadithi ya mafuriko. Kesi moja kama hiyo ni ndege ya kichawi au ndege ya vikwazo, ambayo imesambazwa kote ulimwenguni miongoni mwa watu wa Asili na wa kihistoria haswa Ulaya, Asia, Amerika Kaskazini, Afrika, na Indonesia. Katika hadithi hii kuna muundo maalum ambapo ndege hukimbia kutoka kwa zimwi na vitu vikitupwa nyuma juu ya bega na kutengeneza vikwazo. Mifano ni, jiwe ambalo huwa mlima, koni ambayo huwa kichaka,

na mafuta ambayo huwa kizimba cha maji. Maelezo hutolewa kila wakati na mabadiliko madogo tu kama vile msitu kwa kichaka, na kioevu kingine kwa mafuta. Kisha kuna taarifa kwamba hadithi hii ni ya zamani, imeenea, na inafanana. Wengi wa mada za mafuriko pia umeenea sana lakini sio sawa sana. Kwa ujumla, wanaanthropolojia wanahisi kwamba usambazaji ulioenea na unaoendelea kijiografia wa ndege ya kichawi na simulizi mbalimbali za mafuriko unatokana na uenezaji wa hadithi ya kundi moja hadi lingine unaoenea polepole kutoka vituo vya asili. Kuenea kwa hadithi za mafuriko kwa ujumla hakuwezi kuchukuliwa kuwa uthibitisho wa ukweli halisi wa mafuriko au kwamba watu wote ambao wana simulizi za mafuriko zinazofanana zaidi na simulizi za kibiblia wamezipitisha kupitia vizazi vyao kwa wakati na ukumbusho. Ikiwa ni hivyo, kuna uthibitisho mkubwa zaidi wa kutokea kwa ndege ya kichawi, kwa hivyo lazima uwe mwangalifu jinsi unavyotumia hoja hiyo. Hadithi zinaweza kuwa na tukio katika hadithi hiyo ikija na kisha hujitokeza na kuendelea kupanuka hadi iwe nzuri sana kama hiyo. Wanachosema ni kwamba hadithi inaweza kuanza hapa na kusambazwa hivi na sio lazima iwe uthibitisho wa historia kwa sababu tu watu wengi wanayo. Inaweza kuvuka mipaka ya lugha, kikabila na kitamaduni kwa kueneza. Mtu anaipata na kuipeleka kwa watu wengine, mtu huko anaipoleka mahali pengine na sio lazima uthibitisho historia.

Ninachokiona cha kushangaza kuhusu hadithi za mafuriko ni kwamba watu wengi wanazo na kwa ujumla zinafanana na zimeenea. Hilo linaweza kusema kitu kuhusu kama von Rad alivyosema kuhusu historia, lakini sidhani kama unaweza kutumia hilo kama uthibitisho wowote wa historia. Maswali au maoni yoyote? Ninaamini kuna baadhi kutoka kwa Wahindi. Yanatofautiana tena kwa maelezo lakini yanakaribiana zaidi. Nadhani jiolojia za mafuriko ziko nje ya upeo wa kozi hii. Sidhani kama hilo ni tatizo la kibiblia. Nadhani ni swali la kisayansi lakini nilikupa vyanzo vingine kadhaa vya vitabu na pande zote mbili ikiwa unataka kusoma baadhi ya nyenzo hizo zilizo chini ya katikati ya ukurasa wa kumi hapo B1.

6. Masharti Yanayoongoza Ulimwengu wa Baada ya Mafuriko a. Maelekezo ya Uenezaji

na Utunzaji wa Maisha ya Binadamu na Wanyama Sawa, hebu tuendeleo hadi 6. 6. ni: "Masharti yanayoongoza ulimwengu wa baada ya mafuriko." Tunaona kwamba katika sura ya tisa mistari kumi na saba ya kwanza. Nataka kukupa hoja ndogo chache ambazo hazikuwa kwenye karatasi yako ya muhtasari. Kwa hivyo a. Chini ya 6 ni, "Maelekezo ya uenezaji na utunzaji wa uhai wa binadamu na wanyama" katika mistari saba ya kwanza. "Mungu akambariki Nuhu na wanawe, akawaambia, Zaeni, mkaongezeke, mkaijaze nchi." Wanyama wote wa dunia na ndege wote wa angani wataogopa na kuwaogopa, kila kiumbe kinachotambaa ardhini, na samaki wote wa baharini; wametiwa mikononi mwenu. Kila kitu kilicho hai na kinachotembea kitakuwa chakula chenu. Kama nilivyowapa mimea ya kijani kibichi, sasa nawapa kila kitu. Lakini msile nyama ambayo bado ina damu yake ya uhai. Na kwa ajili ya damu yenu ya uhai hakika nitaitaka. Nitaitaka itoe hesabu kutoka kwa kila mnyama. Na kutoka kwa kila mtu pia, nitaitaka itoe hesabu kutoka kwa roho ya mwenzake. Yeyote amwagaye damu ya mwanadamu, damu yake itamwagwa na mwanadamu; kwa maana kwa mfano wa Mungu Mungu alimfanya mwanadamu. Nanyi zaeni mkaongezeke, ongezekeni duniani na kuongezeka juu yake."

Kwa hivyo una maelekezo ya uenezaji na matengenezo ya maisha ya wanadamu na wanyama. Kwanza unaona kwamba Nuhu anaambiwa azae na kuongezeka na kuijaza dunia. Ili kusiwe na shaka yoyote kuhusu hilo. Bwana anarudia kile alichowambia Adamu na Hawa. Inampendeza Bwana mwanadamu kuzaa na kuongezeka ingawa aliwaletea wanadamu hukumu hii. Sasa ilikuwa kazi ya Nuhu na familia yake kuijaza dunia.

b. Utawala wa Mwanadamu juu ya Wanyama Unathibitishwa Tena Pili, utawala wa mwanadamu juu ya wanyama unathibitishwa tena. Utawala huo ulitolewa tena katika Mwanzo 1:28 tena katika hali ya kabla ya anguko unathibitishwa tena. Hapa inasemekana kwamba wanyama wanazuiliwa na hofu ya mwanadamu. Zaidi ya hayo, kauli hii ni wazi kwamba wanyama wanaruhusiwa kwa mwanadamu kula. Mstari wa 3, "Kila kitu

kinachotembea kilicho hai kitakuwa chakula chenu kama vile nilivyowapa mimea yote." Ukirudi kwenye 1:28 kuna utawala uliotolewa juu ya wanyama na katika Mwanzo 3:21 Bwana hutengeneza nguo za ngozi kutoka kwa wanyama. Katika Mwanzo 4:4 unasoma kwamba Habili alileta wazaliwa wa kwanza wa kundi lake na ukweli kwamba Bwana alimheshimu Habili kwa sadaka zake. Kwa hivyo kuna dalili za awali kwamba uhai wa wanyama ulichukuliwa kwa ajili ya kumtumikia mwanadamu, unaweza kusema kwamba kuletwa kwa dhabihu. Swali zaidi, je, mwanadamu alikula wanyama kabla ya wakati wa Nuhu? Hakuna taarifa dhahiri kuhusu hilo katika Maandiko kwa njia moja au nyingine. Baadhi ya watu wanadai kwamba mboga pekee ndizo zilizoliwa kabla ya wakati huu. Sina uhakika kama unaweza kusema hivyo kimantiki, unabishana kutoka kimya kimya. Swali hilo halijashughulikiwa. Calvin anasema katika ufafanuzi wake "kwa kuwa halina umuhimu mkubwa, wanachomaanisha ni 'Sithibitishi chochote kuhusu mada hii. "'

Kisha sifa iliyoongezwa iko katika mstari wa 4 "mwili wenye uhai ambao ni damu yake msile." Kwa maneno mengine, wanyama walipaswa kutokwa na damu na damu ilipaswa kutoka kwa mnyama kabla ya kula ili swali lije kusudi la sifa hiyo maalum. Je, hiyo ilichukuliwa kuwa kosher? Ndiyo hiyo ni sehemu yake. Tena swali hilo halijajibiwa katika maandishi. Kumekuwa na mapendekezo mbalimbali. Katika ufafanuzi wa Wenham kuhusu Mambo ya Walawi anasema umuhimu huo haueleweki kwa sababu unapata marejeleo zaidi ya hili katika damu katika Mambo ya Walawi, lakini anasema kwamba labda ni kuhimiza heshima kwa uhai. Uhai uko katika damu na kwa kuongezea ni damu inayopatanishia dhambi. Kwa hivyo ni takatifu na haipaswi kuliwa. Kwa maneno mengine, kunaweza kuwa na matarajio hapa ya amri ambazo baadaye zitasimamia dhabihu ya damu na kuonyesha umuhimu wa damu katika wakati huu wa mapema sana. Tena, hilo ni jambo la kubahatisha, lakini wanyama hupewa mwanadamu kwa chakula, ingawa hawapaswi kutumia au kula pamoja na damu. Kwa maneno mengine wanapaswa kutokwa na damu, si tu kunyongwa na kuliwa.

3. Zinapaswa kuwa na matunda na wingi na utakatifu wa maisha ya mwanadamu

Jambo la tatu unalogundua ni kwamba wanapaswa kuzaa. Wanapaswa kuwa na mamlaka juu ya wanyama na wanyama wanaweza kuliwa. Jambo la tatu ni kwamba uhai wa mwanadamu ni mtakatifu kwa sababu Mungu hulinda uhai wa mwanadamu kwa adhabu ya kifo kwa yeyote anayekiuka uhai wa mtu mwingine. Mstari wa 6, “atakayemwaga damu ya mwanadamu kwa njia ya mwanadamu damu yake itamwagwa, kwa maana kwa mfano wa Mungu alimfanya mwanadamu.” Nadhani unachokiona hapo ni kanuni muhimu. Ni amri ya Mungu kwa ajili ya adhabu ya kifo. Ikiwa mtu atachukua uhai wa mtu mwingine, uhai wa mtu anayefanya hivyo unapaswa kuchukuliwa. Hii ni kwa sababu mwanadamu ameumbwa kwa mfano wa Mungu na uhai wa mwanadamu ni mtakatifu na haupaswi kukiukwa. Wanadamu wamepewa uwezo huu wa kuchukua uhai wa mtu mwingine, ikiwa atafanya kosa la kifo kama wawakilishi wa Mungu wanapaswa kutekeleza adhabu hiyo. Sasa hiyo haimaanishi kwamba tunapata hilo zaidi katika kitabu hicho kwa wingi. Hilo halimaanishi kwamba ni lazima lifuate katika kila kisa kadri Sheria ya Musa inavyoendelea kwa sababu unapofika Hesabu 35 unagundua kwamba kuna miji ya makimbilio kwa vifo vya ajali kama inavyotofautishwa na mauaji ya kukusudia. Kwa hivyo tofauti hiyo inafanywa na sitaendelea kusoma sura hiyo lakini adhabu ya kifo ni amri ya kimungu iliyotolewa kwa ajili ya kulinda maisha ya mwanadamu. Hili bado ni jambo linalojadiliwa sana.

Mungu amewapa wanyama hao wanadamu kwa ajili ya riziki na uhai pamoja na kizuizi, cha kutokula damu. Naam, inaonekana kwangu kwamba hiyo inahusiana na Mambo ya Walawi 17:11, naamini ni Mambo ya Walawi 17:11, "kwa maana uhai wa mwili umo katika damu, nimewapa ninyi juu ya madhabahu, ili kufanya upatanisho kwa ajili ya roho zenu; maana hiyo ndiyo damu ya kufanya upatanisho kwa ajili ya roho." Inaonekana kwangu umuhimu wa hilo unahusiana na sheria zaidi kuhusu mfumo wa dhabihu na inaonekana kwangu kwamba mfumo wa dhabihu unaachwa unapokuja kwenye Agano Jipya. Una kanuni zote zinazohusiana na hilo pamoja na zote zinazohusiana na usafi na uchafu. Bwana alimwambia Petro usifikirie chochote kuwa najisi. Yote yaliyoonekana kuondolewa wakati yule ajaye ambaye ametimiza kile

alichokuwa akikielekeza mbele. Kwa hivyo nisingesema kwamba utoaji unaendelea zaidi ya kipindi ambacho sheria za ibada zilikuwa zikifanya kazi. Sasa nadhani inaweza kusemwa kwamba hii si Musa. Inaonekana kwamba iko karibu zaidi na njia kuhusiana na mfumo wa dhabihu.

Sawa, kuhusu adhabu ya kifo au hata zaidi ya adhabu ya kifo tu, haki au ukosefu wa haki ya mwanadamu katika nafasi za mamlaka ya kiserikali kutumia nguvu ya upanga inaonekana kwangu imeelezwa wazi na Paulo katika Warumi 13. Unapoingia katika suala zima la Utulivu na kama ni sawa kuchukua maisha ya mtu mwingine au la. Unachosoma katika Warumi 13 kwamba kila roho inapaswa kutii mamlaka ya juu. Mstari wa 2, "yeyote anayepinga mamlaka hupinga agizo la Mungu." Mstari wa 3, "kwa maana watawala si hofu ya matendo mema bali mabaya." Mstari wa 4, "kwa maana yeye ni mhudumu wa Mungu kwa ajili ya mema lakini ukifanya yaliyo mabaya ogopa kwa maana yeye hachukui upanga bure kwa maana yeye ni mhudumu wa Mungu na mlipiza kisasi wa kumfanyia ghadhabu yule atendaye mabaya." Inaonekana kuwa ni idhini kali ya haki ya serikali kushikilia nguvu ya upanga na nadhani suala hilo hilo limeshughulikiwa hapa katika Mwanzo 9. Paulo haonekani kukataa mamlaka hayo, anaonekana kuiunga mkono. Mungu amewapa serikali za wanadamu haki. Haki hiyo inaweza kutumika vibaya na kutumiwa vibaya na serikali nyingi zimefanya hivyo, lakini hiyo haimaanishi kwamba kanuni hiyo imebatilishwa.

2. Agano la Nuhu Unalolipata Katika Mwanzo 9:8-17

Naam, hiyo ilikuwa a. "Maelekezo ya uenezaji na matengenezo ya uhai wa binadamu na wanyama." b. ni, "Agano la Nuhu unalolipata katika Mwanzo 9:8 hadi 17." Mungu alimwambia Nuhu na wanawe akisema, " Sasa mimi naweka agano langu nanyi, na uzao wenu baada yenu, na kila kiumbe hai kilichokuwa pamoja nanyi, ndege, na wanyama wa kufugwa, na wanyama wote wa porini, wote waliotoka katika safina pamoja nanyi, kila kiumbe hai kilicho duniani. Naweka agano langu nanyi; kamwe viumbe vyote havitaangamizwa tena kwa maji ya gharika; kamwe hakutakuwa na gharika tena

kuiharibu dunia.' Mungu akasema, 'Hii ndiyo ishara ya agano ninalofanya kati yangu na ninyi na kila kiumbe hai kilicho pamoja nanyi, agano kwa vizazi vyote vijavyo: Nimeweka upinde wangu wa mvua mawinguni, nao utakuwa ishara ya agano kati yangu na dunia. Wakati wowote nitakapoweka mawingu juu ya dunia na upinde wa mvua utakapoonekana mawinguni, nitakumbuka agano langu kati yangu na ninyi na viumbe vyote hai vya kila aina. Maji hayatakuwa gharika tena kuharibu uhai wote. Wakati wowote upinde wa mvua utakapoonekana mawinguni, nitauona na kukumbuka agano la milele kati ya Mungu na viumbe vyote hai vya kila aina duniani.' Mungu akamwambia Nuhu, 'Hii ndiyo ishara ya agano nililofanya kati yangu na viumbe vyote hai duniani.'”

Kwa hivyo kamwe viumbe vyote hai havitaangamizwa tena na gharika, ishara ni upinde wa mvua si kwamba upinde wa mvua haukuwepo kabla ya hili. Lakini sasa ina umuhimu maalum na tuna mwelekeo wa kufikiria tunapona upinde wa mvua kwamba tunakumbushwa ahadi ambayo Mungu ametoa, kwamba hataiharibu tena dunia ambayo ni halali lakini unaona katika maandishi, mstari wa 15, "Bwana anasema, nitakumbuka kwamba itakuwa nitakapoleta wingu juu ya dunia kwamba upinde utaonekana mawinguni nami nitakumbuka." Unaita hiyo aina ya usemi wa kibinadamu au anthropathic ambapo Mungu huzungumza kwa maneno ya kibinadamu kujielezea lakini upinde huo ni ukumbusho kwamba Mungu ametoa ahadi hiyo. Nadhani wazo ni kwamba kuanzia hapa na kuendelea dunia itahifadhiwa kama uwanja ambapo mpango wa Mungu wa ukombozi utatekelezwa na ambao utaendelea hadi hukumu ya mwisho, hadi mwisho. Lakini katika kipindi cha kati, Mungu hatafanya tena kile alichofanya katika hatua hii ya kuleta gharika.

7. Laana juu ya Kanaani Sawa, tuendelee hadi 7 ambayo ni sehemu ya mwisho ya sura ya 9, "Laana juu ya Kanaani." Mistari ya 18 na 19 inazungumzia wana watatu wa Nuhu na kisha mara moja unapata hadithi hii katika mstari wa 20 hadi mwisho wa sura. Kwa hiyo Mungu akamwambia Nuhu, "Hii ndiyo ishara ya agano nililolifanya kati yangu na viumbe vyote vilivyo hai duniani." Wana wa Nuhu waliotoka katika safina walikuwa

Shemu, Hamu na Yafethi. (Hamu alikuwa baba wa Kanaani.) Hawa walikuwa wana watatu wa Nuhu, na kutoka kwao walitoka watu waliotawanyika duniani. Nuhu, mtu wa ardhi, akapanda shamba la mizabibu. Alipokunywa divai yake, alilewa na kulala uchi ndani ya hema lake. Hamu, baba wa Kanaani, aliuona uchi wa baba yake na kuwaambia ndugu zake wawili nje. Lakini Shemu na Yafethi walichukua vazi na kuliweka mabegani mwao; kisha wakaingia kinyumenyume na kufunika uchi wa baba yao. Nyuso zao ziligeuzwa upande mwingine ili wasiuone uchi wa baba yao. Nuhu alipoamka kutoka kwenye divai yake na kugundua kile ambacho mwanawe mdogo alikuwa amemtendea, alisema, 'Alaaniwe Kanaani! Atakuwa mtumwa wa chini kabisa kwa ndugu zake.' Pia akasema, 'Ahimidiwe BWANA, Mungu wa Shemu! Kanaani awe mtumwa wa Shemu. Mungu na apanue eneo la Yafethi; Yafethi aishi katika hema za Shemu, na Kanaani awe mtumwa wake.'"

a. Hamu na Utumwa Sasa hii ni mojawapo ya vifungu kadhaa vya Biblia lakini hii kimsingi ni moja ambayo mara nyingi imekuwa ikitumika kuunga mkono utumwa na ubaguzi katika nchi hii. Kuna juzuu ambalo limetajwa kwenye orodha yako ya vitabu juu ya ukurasa wa 11, la pili. JR Buswell III, "Usaliti, Ubaguzi, na Maandiko Matakatifu." Huenda unaifahamu theolojia ya JR Buswell junior. Huyu ni mwanawe ambaye ni mtaalamu wa anthropolojia na aliandika juzuu hii ndogo. Katika ukurasa wa 16 anasema, "Watetezi wengi wa utumwa, ikiwa wangemwona mtu mweusi kama mwanadamu, walitegemea kesi yao yote ya kibiblia juu ya dhana ya uhakika kwamba kabila la mtu mweusi lazima litambuliwe kama wazao wa mwana wa pili wa Nuhu Hamu. Kwa hivyo, moja kwa moja kila kutajwa kwa watu huko Misri, Ethiopia, na nchi zingine zilizokuwa zikitawanyika kwa uzao wa Hamu kulidhaniwa kuwarejelea watu weusi, licha ya ukweli kwamba idadi hii ya watu katika nyakati za kihistoria haikuwa ya watu weusi. Urefu ambao hoja za utumwa zilipitishwa ili kuthibitisha uhusiano wa sifa za watu weusi na Hamu ili kuhalalisha hitimisho kwamba walikuwa chini ya laana ya Nuhu ulikuwa wa ajabu kabisa." Anajadili hilo kwa undani zaidi lakini tunaona kifungu hiki ambapo

kinasema, “Kanaani, atakuwa mtumishi wa watumwa kwa ndugu zake.” Maandishi mara nyingi yametumika kutetea utumwa na ubaguzi.

b. Laana kwa Kanaani Sasa, swali ni, je, kuna msingi wowote wa aina hiyo ya mtazamo? Nadhani jibu ni wazi, “Hapana.” Lakini hebu tuangalie kifungu hicho. Hadithi hii inaanzishwa katika mstari wa 19 kwa kurejelea wana watatu wa Nuhu. “Hawa ndio wana watatu wa Nuhu, Shemu, Hamu, na Yafethi. Hamu ndiye baba wa Kanaani na kutoka kwao neno lote lilikuwa juu ya mstari.” Jambo la kuvutia ni kwamba laana inatamkwa baada ya tukio hilo kutokuwa juu ya Hamu. Tukio la Hamu na Nuhu, laana iko juu ya Kanaani katika mstari wa 25. Sio juu ya Hamu; Kanaani ni mwana wa nne wa Hamu. Ukiangalia sura ya 10 mstari wa 6 unasoma, “Wana wa Hamu walikuwa Kushi, Misri, Puti na Kanaani.” Kwa hivyo kati ya wana hao wanne, Kanaani ni wa nne, si lazima kwamba walikuja kwa mpangilio huo lakini inawezekana. Lakini kwa vyovyote vile laana iko juu ya mmoja wa wana wa Hamu, Kanaani. Sidhani kama tunapaswa kuelewa kauli hiyo ya Nuhu bali pia laana kwa maana ya usemi wa ghadhabu na hasira tu. Badala yake ni utabiri. Nadhani Nuhu hapa anazungumza kweli kwa ufunuo wa uzoefu wote kwa sababu anatoa taarifa ya kinabii kuhusu kitakachokuwa na mistari itakayotoka katika wazao hawa wa wana hawa watatu wa Nuhu. Kwa hivyo sio tu usemi wa nia mbaya ya Nuhu. Hakuweza kujua kwa njia ya kibinadamu mambo anayozungumzia katika mistari hii mitatu. Ni kauli za kushangaza kwa hivyo ni ufunuo wa kitakachokuwa.

Swali, bila shaka, ni, kwa nini laana iko juu ya Kanaani badala ya Hamu? Kanaani alifanya nini akiwa mwana wa Hamu? Ni vigumu kujibu. Hakuna kitu kinachozungumzia swali moja kwa moja katika maandishi. Nadhani ni busara kupendekeza kwamba kwa Roho Mtakatifu Nuhu alielewa na kuona tabia iliyoonyeshwa hapo kwa Hamu na kile alichofanya kingeendelezwa huko Kanaani mwanawe na labda hata kwa kiwango kikubwa zaidi. Zaidi ya hayo, ni Kanaani au angalau wazao wa Kanaani ambao Waisraeli wanawasiliana nao sana baadaye. Kwa hivyo labda jibu liko katika mtazamo wa Nuhu

kwa Roho Mtakatifu kwamba tabia iliyoonyeshwa ndani yake ipo kwa mwanawe Kanaani kwa nguvu zaidi. Ukiangalia Mambo ya Walawi 18 una sura inayoorodhesha mambo mengi kuhusu Wakanaani. Ukiangalia Mambo ya Walawi 18:24 na kuifuata inasema, "Msijitie unajisi, wala msijitie unajisi, kwa maana katika hayo yote mataifa ninayowafukuza mbele yenu." Kwa maneno mengine, na wakazi wa nchi ya Kanaani, nchi imetiwa unajisi. "Kwa hiyo naipatiliza uovu wake juu yake." Mstari wa 27, "kwa maana machukizo haya yote, watu wa nchi waliotangulia mbele yenu, wameyafanya." Mstari wa 30, "kwa hiyo mtazishika amri zangu, kwamba msifanye desturi zozote za machukizo zilizofanywa kabla yenu, wala msijitie unajisi; kwa kuwa mimi ndimi Bwana, Mungu wenu." Sasa mojawapo ya desturi hizo za machukizo za sehemu yote ya kwanza ya sura inazungumzia mambo ya unyanyasaji wa kingono na labda laana inakuja juu ya Kanaani kwa sababu Nuhu anaona tabia hiyo kwa Wakanaani ambayo kwa kiasi fulani inaonyeshwa kwa baba yake, Hamu.

Kosa la Hamu lilikuwa nini? Ninachotaka kufanya kwa wakati huu labda nitatoa maoni mengine kuhusu andiko hilo kwa sababu ninachotaka kufanya ni kuangalia maudhui ya laana na baraka zinazotamkwa kwa sababu ni muhimu na zina matumizi makubwa. Lakini wacha niulize swali lingine kisha tutasimama kwa leo. Kosa la Kanaani lilikuwa nini au kosa la Hamu lilikuwa nini? Unasoma "Hamu, baba wa Kanaani, aliuona uchi wa baba yake, akawaambia ndugu zake wawili waliokuwa nje. Shemu na Yafethi walichukua mavazi yao, wakayaweka mabegani mwao wote wawili, wakarudi nyuma, wakaufunika uchi wa baba yao. Kwa hiyo nyuso zao zilikuwa nyuma, wala hawakuuona uchi wa baba yao."

Sasa kosa la Hamu lilikuwa nini, sasa alifanya nini? Carlin Darix alisema ilikuwa ni onyesho la hisia zisizo na aibu, tofauti na adabu ya heshima ya ndugu, Shemu na Yafethi. Inaonekana kwamba Hamu alifurahia aibu ya baba yake. Alitaka kumfunua kwa ndugu zake. Hakika inaonyesha kutoheshimu baba na labda aina potofu ya asili ya hisia katika sehemu ya Hamu. Sasa inaonekana kwangu hiyo ni kama vile unavyoweza kusema

kuhusu kosa hilo. Baadhi wanajaribu kutafuta zaidi na wanaelekeza kwenye mstari wa 24, "Nuhu aliamka kutoka kwenye divai yake na akajua kile mwanawe mdogo alichomtendea." Wanasisitiza jambo lazima lifanyike na wengine wanapendekeza kwamba inaposema katika mstari wa 22 Hamu aliona uchi wa baba yake kwamba hiyo ni sifa ya "kuona uchi" kwa tendo fulani la ngono lisilo la kawaida. Sidhani kama kuna msingi wowote mzuri wa kuhitimisha hivyo kusema hivyo. Inawezekana kwamba unaweza kuelewa hilo na kama sifa ya kifupi na kama mfano na kusema kwamba kuna zaidi ya kusema kihalisi. Kisha unapaswa kuoanisha mstari wa 23 na hilo na mstari wa 23 unaonekana kufikiria tu kwamba ni suala la kumfunua baba.

Nitaacha mjadala wetu na hilo kisha nitaangalia maudhui ya laana na baraka wakati mwingine.

Imenakiliwa na Chelsi Johnson
Imehaririwa vibaya na Ted Hildebrandt
Hariri ya mwisho na Rachel Ashley
Imesimuliwa tena na Ted Hildebrandt